

VYTAUTAS MAGNUS UNIVERSITY
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES

International scientific conference

**MODERNIZATION OF EDUCATIONAL SYSTEM:
WORLD TRENDS AND NATIONAL PECULIARITIES**

February 23rd, 2018

ISSUES OF REGIONAL HISTORY

ISSUES OF WORLD HISTORY

TOPICAL ISSUES OF SOCIOLOGY

TOPICAL ISSUES OF POLITOLOGY

LEGAL PROVISION OF SOCIAL PROTECTION OF THE POPULATION

*CURRENT ISSUES OF SOCIAL AND HUMANITARIAN EDUCATION.
INCLUSIVE EDUCATION*

**Kaunas, Lithuania
2018**

International scientific conference «Modernization of educational system: world trends and national peculiarities»: Conference Proceedings, February 23rd. Kaunas: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. 184 pages.

ORGANIZING COMMITTEE:

Juozas Augutis, Dr. Hab., Professor, Rector, Vytautas Magnus University, Lithuania;

Greta Brazaityte, Associate Professor, International relations coordinator, Vytautas Magnus University, Lithuania;

Dariusz Tulavecz`ky`, Prof., Dr Hab. of Social Sciences, University of John Paul II, Krakov, Poland;

Sonya Borisova Ilieva, Prof., Dr. Hab., editor-in-chief of Socio-Brains journal, Konstantin Preslavsky University of Shumen, Bulgaria;

Tereza Giza, Dr hab., Professor, Head of Department of Social Pedagogy and Resocialization of the Holy Cross University, Kielce, Poland;

Iryna Shaposhnykova, Associate Professor, Dr. of Social Sciences, Dean of Faculty of Psychology, History and Sociology, Kherson State University, Ukraine;

Kostiantyn Shaposhnykov, Professor, Dr. of Economics, Head of Black Sea Research Institute of Economy and Innovation, Ukraine;

Nino Turabelidze, Professor, Dr. of Social Sciences, Dean of Faculty of Humanities, Sul Khan-Saba Orbeliani Teaching University (SABAUNI), Georgia.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

Проблеми підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах інклюзивного закладу середньої загальної освіти Удич З. І.	173
Методологічні основи інклюзивного навчання Черніченко Л. А.	176
До проблеми формування педагогічної творчості у майбутніх учителів Яковнишина Т. В.	178

Удич З. І.,

кандидат педагогічних наук,

докторант кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗАКЛАДУ СЕРЕДНЬОЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Починаючи з 2013–2014 навчального року в Тернопільському національному педагогічному університеті ім. Володимира Гнатюка на факультеті педагогіки та психології, зокрема спеціальностях «Початкова освіта» та «Соціально-педагогічна діяльність» у навчальний план введено вивчення дисциплін «Основи інклюзивної освіти» та «Інклюзивна педагогіка». А з 2017–2018 навчального року введено додатковий модуль «Інклюзивна освіта» в навчальну дисципліну «Педагогіка», яка викладається на всіх факультетах університету. Це продиктовано вимогами нормативно-правової бази та освітньою реформою.

Під час розробки і провадження нових на той час курсів, що стосувалися інклюзії в освіті, ми зіштовхнулися із трьома вагомими перешкодами, що гальмували формування інклюзивних компетентностей майбутніх фахівців. Зокрема: 1) відсутність теоретико-практичної бази навчальних дисциплін; 2) відсутність серед науково-педагогічного складу університету фахівців у галузі інклюзивної освіти; 3) опір студентів під час вивчення дисциплін інклюзивного циклу; 4) відсутність системи підтримки студентів з особливими потребами та викладачів, які здійснюють психолого-педагогічну підготовку майбутніх учителів.

З метою якісної підготовки майбутніх учителів та соціальних педагогів до роботи в умовах інклюзивного освітнього закладу нами розроблено навчально-методичні комплекси відповідних дисциплін, куди увійшли: основна характеристика навчальної дисципліни; робоча програма навчальної дисципліни; курс лекцій; методичні рекомендації до практичних занять; методичні рекомендації до семінарських занять; методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни; методичні рекомендації до індивідуальної роботи; методичні вказівки для виконання курсових робіт; глосарій; перелік інформаційних ресурсів; навчально-методичні матеріали для поточного, проміжного й підсумкового контролю; методичні вказівки до пропедевтичної практики.

З метою ефективної організації вивчення навчальних курсів з інклюзивної освіти матеріали навчально-методичних комплексів лягли в основу навчального посібника та методичних рекомендацій «Основи інклюзивної освіти» [1; 2]. А також розміщено на електронному освітньому ресурсі на платформі

Moodle (акронім від Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище) [3]. Це дало можливість додатково надати студентам доступ до електронних версій зібраних в Інтернеті підручників, посібників, монографій та інших текстових джерел з інклюзивної освіти, ознайомити із презентаційним матеріалом до основних тем курсу (у різних програмах: Microsoft Power Point, Prezi, Google Презентації, Slides); розмістити посилання на відео, новини, фільми, мультфільми, спеціалізовані сайти з інклюзії, нормативно-правову базу, громадських організацій та державних структур.

З метою впорядкування роботи студентів під час різних форм навчання укладено також практикум з інклюзивної освіти, який покликаний вплинути на формування світоглядних позицій студентів, закріпити психолого-педагогічні знання з інклюзивної освіти, удосконалити уміння та навички з організації інклюзивного освітнього процесу [4].

Таким чином вдалося розв'язати першу проблему, пов'язану із браком теоретичної бази навчальної дисципліни. Наповнення та удосконалення даної бази відбувається постійно.

Наступну перешкоду: відсутність серед науково-педагогічного складу університету фахівця у галузі інклюзивної освіти вдалося подолати завдяки підтримці ініціатив викладачів і створення умов для їх професійного зростання. Так, було надано можливість пройти спеціалізовані тренінгові програми та вебінари з інклюзивної освіти міжнародного та Всеукраїнського рівня, стажування з відповідної тематики на базі науково-дослідних установ НАПН України, що дало можливість підготувати відповідні кадри.

Однією із найвагоміших перешкод у підготовці майбутніх учителів вважаємо психологічний опір студентської аудиторії щодо інклюзії. Даний опір проявлявся у наступному: небажанні опрацьовувати новий матеріал, поверхневе його сприйняття; відсутність позитивного відгуку на аналіз нововведень в освітній сфері; скептичне ставлення до здатності людей з інвалідністю самореалізуватися в українському суспільстві; упереджене ставлення до сучасних освітніх процесів в Україні; негативне сприйняття ідеї спільного навчання учнів з типовим розвитком та із особливими потребами.

Після здійсненого аналізу причин цього опору через бесіди, спостереження, анкетування, виявлення попереднього життєвого досвіду студентів нами було виявлено основні причини цього негативного ставлення до змісту навчального предмета: відсутність позитивного чи наявність негативного досвіду спілкування із людьми з різними нозологіями; незнання етикету взаємодії із людьми з інвалідністю; відсутність наскрізної ідеї інклюзії у всіх психолого-педагогічних дисциплінах; сприйняття інклюзії в освіті як додаткове навантаження на учителя; негативні відгуки та приклади щодо впровадження інклюзивної форми навчання у засобах масової інформації; викривлене уявлення щодо моделей інклюзивної освіти; відсутність у переліку загальних компетентностей сучасного вчителя інклюзивної складової; негативне сприйняття та виявлення свого ставлення

до інклюзії студентам зі сторони викладацького складу; домінування в суспільстві стереотипів щодо людей з інвалідністю.

Дана ситуація та розуміння особливостей сприйняття сучасним поколінням інформації, спонукала до пошуку нових форм та методів взаємодії зі студентами в процесі формування у них інклюзивної компетентності. Так було прийнято рішення у процесі формування інклюзивних компетентностей студентів найперше сформувавши у них відповідний світогляд, адекватне ставлення до проблеми інвалідності, через подачу інформації із постійним емоційним посилом. А також створення ситуації успіху у взаємодії із людьми з інвалідністю, можливості отримання досвіду педагогічної роботи в інклюзивних учнівських класах чи групах. З цією метою у пропедевтичну практику було включено відповідні заходи: зустрічі та спільні справи із людьми з інвалідністю; спостереження та аналіз функціонування інклюзивних класів; спільні заходи із представниками громадських організацій осіб з інвалідністю; проведення виховних заходів в класах з інклюзивною формою навчання.

Наразі з метою подолання проблеми відсутності системи підтримки студентів з особливими потребами та викладачів, які здійснюють психолого-педагогічну підготовку майбутніх учителів наказом ректора від 30 січня 2018 р. № 35 затверджено рішення вченої ради про створення інклюзивно-ресурсного центру. Згідно Положення центру його метою є покращення умов для отримання студентами з інвалідністю доступу до якісної освіти та інших послуг в університеті; здійснення підтримки батьків абітурієнтів та дітей з інвалідністю дошкільного й шкільного віку, освітян, які задіяні в системі інклюзивної освіти та сприяння впровадженню інклюзивної освіти в регіоні. Очікується, що центр надаватиме психолого-педагогічні, методичні, корекційно-реабілітаційні послуги.

Таким чином, процес формування інклюзивних компетентностей майбутніх учителів потребує якісного науково-методичного та кадрового забезпечення, створення умов отримання практичного досвіду взаємодії із учнями з різними нозологіями та консультативної підтримки.

Література:

1. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: Навчально-методичний посібник / Зоряна Ігорівна Удич. – Тернопіль: КІЦ «ПРІНТ-ОФІС», 2015. – 378 с.
2. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни / Зоряна Ігорівна Удич. – Тернопіль: КІЦ «ПРІНТ-ОФІС», 2015. – 143 с.
3. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний комплекс на платформі Moodle / Упор. З.І. Удич. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=91>.
4. Удич З.І. Інклюзивна освіта: Практикум для студентів педагогічних спеціальностей / З.І. Удич. – Тернопіль: КІЦ «ПРІНТ-ОФІС», 2016. – 141 с.